

บทบาทของเทศบาลต่อภารกิจด้านการท่องเที่ยว :  
การบริหารจัดการท่องเที่ยวเมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานี  
ROLE OF MUNICIPALITY TOWARDS TOURISM TASK: SONGKHLA AND  
PATTANI OLD TOWN TOURISM MANAGEMENT

พาฝัน นิลสวัสดิ์ ดูฮาเมลน์  
PAFUN NILSAWAS DUHAMEL  
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่  
HATYAI UNIVERSITY  
จังหวัดสงขลา  
SONGKHLA PROVINCE

รับบทความ : 31 กรกฎาคม 2563 /ปรับแก้ไข : 4 พฤศจิกายน 2563/ตอบรับบทความ : 12 พฤศจิกายน 2563  
Received: 31 July 2020 /Revised: 4 November 2020/Accepted : 12 November 2020

### บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลต่อการบริหารจัดการเมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานีตามภารกิจด้านการท่องเที่ยว และเปรียบเทียบบทบาทของเทศบาลทั้งสองตามภารกิจดังกล่าว ขอบเขตพื้นที่ศึกษาคือ พื้นที่เมืองเก่าภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นายกเทศมนตรีนครสงขลา นายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษา ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยเลือกข้อความที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 มาใช้เป็นข้อความสัมภาษณ์และจัดสนทนากลุ่มตรวจสอบข้อมูลบทบาท การบริหารจัดการท่องเที่ยว จุดแข็ง และจุดอ่อนแบบสามเส้า และวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดกลุ่มเพื่อตีความและนำเสนอผลเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า วิสัยทัศน์การพัฒนาของเทศบาลนครสงขลาคือ มุ่งสู่เมืองมรดกโลก เน้นการบูรณะซ่อมแซมและจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเมืองเก่า จุดแข็งคือ ใช้มาตรการกฎหมายเพื่อควบคุมรักษาภูมิทัศน์ และความร่วมมือจากภาคประชาสังคม จุดอ่อนคือ การจราจรแออัดและที่จอดรถไม่เพียงพอ ส่วนวิสัยทัศน์การพัฒนาของเทศบาลเมืองปัตตานีคือ เมืองแห่งพหุวัฒนธรรม จุดแข็งคือ ใช้ความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมประเพณีศาสนาмаจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่า ส่วนจุดอ่อนคือ การขาดมาตรการควบคุมทางกฎหมายเพื่อรักษาภูมิทัศน์เมืองเก่า และขาดภาคประชาสังคมมาร่วมทำงาน

**คำสำคัญ :** ภารกิจและบทบาท, การพัฒนาเมืองเก่าสงขลา, การพัฒนาเมืองเก่าปัตตานี

### ABSTRACT

This research aimed to study and compare the roles of municipalities in the management of Songkhla old town and Pattani old town under the tourism mission. The old town under the responsibility of Songkhla Municipality and Pattani Municipality were the boundaries of the study.

The key participants were purposively chosen, containing the Mayor of Songkhla Municipality, the Mayor of Pattani Municipality, and 4 group stakeholders: the government sector, the tourism business sector, the civil society sector, and the educational institutions. The semi-structured interview was used as the research tool, selecting questions with an IOC greater than 0.50 for the interview and group discussion. The data on the roles, tourism management, strength, and weakness were checked by data triangulation. The content analysis by grouping was interpreted and presented through the descriptive results. The results revealed that the vision for the old town development of Songkhla Municipality was moving forwards to the world's heritage city, emphasizing the restoration and organizing tourism activities. The strength was the legal measures to maintain the landscape and the cooperation from civil society. The weaknesses were the traffic congestion and insufficient parking. The vision for the old town development of Pattani Municipality was being a multicultural city. The strength was to use a variety of cultures, traditions, and religions to promote tourism activities. The weaknesses were a lack of the legal measures to preserve the landscape and a lack of the cooperation from the civil society.

**Keywords :** Local government, Songkhla old town, Pattani old town

## บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐ มีสถานะเป็นนิติบุคคล ดำเนินงานในลักษณะเป็นองค์กรปกครองตนเองของท้องถิ่นซึ่งมีกฎหมายรองรับ ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรและให้บริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ของตนตามภารกิจ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 284 ได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง เป็นการถ่ายโอนภารกิจ 6 ด้าน รวมทั้งสิ้น 245 กิจกรรม การถ่ายโอนภารกิจ หมายถึงการถ่ายโอนภารกิจจัดการบริการสาธารณะจากรัฐส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภารกิจที่ถ่ายโอนเป็นภารกิจที่มีการดำเนินการซ้ำซ้อนระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรัฐจะต้องถ่ายโอนภารกิจต่อไปนี้ให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี ลักษณะภารกิจถ่ายโอนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านที่ 2 ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านที่ 3 ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านที่ 4 ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านที่ 5 ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ด้านที่ 6 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในส่วนของภารกิจด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วยภารกิจ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนท่องเที่ยว 2) การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ยังได้กำหนดให้ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมเป็นคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติอีกด้วย กล่าวได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการดูแลทรัพยากรของท้องถิ่นในรูปของทุนทางทรัพยากร

ธรรมชาติ ทูทางประวัติศาสตร์ และทูทางวัฒนธรรมมาสรรสร้างให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น เทศบาลซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับโอนภารกิจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ข้างต้น โครงสร้างสำคัญของเทศบาลแบ่งออกเป็น 1) สภาเทศบาลเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ มีหน้าที่ในการตราเทศบัญญัติ อนุมัติงบประมาณประจำปีของเทศบาล และควบคุมการบริหารกิจการของเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งโดยตรง 2) นายกเทศมนตรี ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารของเทศบาล ประกอบด้วยนายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรี นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน แต่ทั้งนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเป็นนายกเทศมนตรีและเทศมนตรีด้วยความเห็นชอบของสมาชิกสภาเทศบาล คณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมาย นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล กล่าวได้ว่า เทศบาลเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง (Local Government Promotion Foundation, 1999, unpagged)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบในการประกาศขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 27 เมือง โดยใช้หลักเกณฑ์พิจารณาองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสุนทรียภาพและคุณค่าทางศิลปะ 2) ด้านตัวแทนอาคารรูปแบบทางศิลปะสถาปัตยกรรม 3) ด้านความหายากหรือสิ่งก่อสร้างที่มีลักษณะพิเศษ 4) ด้านความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และ 5) ด้านความสำคัญทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คน เมืองเก่าสงขลาได้รับการประกาศขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าอยู่ในกลุ่มที่ 1 (พ.ศ. 2548-2554) เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ส่วนเมืองเก่าปัตตานีได้รับการประกาศอยู่ในกลุ่มที่ 2 (พ.ศ. 2558-2560) เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2558 (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2016, online) พื้นที่เมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานีที่ได้รับการประกาศดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีพัฒนาทางประวัติศาสตร์นับแต่อดีตสืบต่อเนื่องมาสู่ความเป็นเมืองสงขลาและปัตตานีที่ตั้งอยู่ในปัจจุบัน ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าสงขลาที่ได้รับการประกาศขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าคือ บริเวณที่เรียกว่าเมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีพัฒนาการสืบเนื่องมาจากเมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดงและเมืองสงขลาฝั่งแหลมสนตามลำดับ เมืองเก่าฝั่งบ่อยางได้รับการโปรดเกล้าให้พัฒนาขึ้นเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเมืองของเมืองสงขลาในสมัยรัชกาลที่ 3 พื้นที่หลักของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางประกอบด้วยถนน 3 สายสำคัญ คือ ถนนนครนอก ถนนนครใน และถนนนางงาม บริเวณถนนสามสายหลักนี้มีอาคารที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของยุคสมัยและการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นเมืองท่าที่สำคัญของเมืองสงขลามานแต่อดีต อีกทั้งยังมีศาสนสถานสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงเป็นศูนย์รวมจิตใจและการประกอบพิธีกรรมของชุมชนตั้งแต่อดีต ได้แก่ มัสยิดบ้านบน วัดมณีฆิมมาวาส และศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เป็นต้น และโบราณสถานสำคัญ เช่น กำแพงเมืองเก่าสงขลา นอกจากนี้ยังมีความสืบเนื่องของวัฒนธรรมทางด้านอาหารที่มีลักษณะผสมผสานของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอดีตของเมืองเก่าสงขลา เช่น ข้าวสตู ขนมส้มป่น และขนมไข่ เป็นต้น ส่วนขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าปัตตานีที่ได้รับการประกาศขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าประกอบด้วยพื้นที่ 2 ส่วน คือบริเวณจะบังคอกติดกับแม่น้ำปัตตานีเป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครองของเมืองปัตตานีที่สืบต่อมาจากเมืองเก่าปัตตานีที่บริเวณกรือเซะเสื่อมลงในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ พื้นที่เมืองเก่า

อีกส่วนหนึ่งคือ บริเวณหัวตลาดหรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่าเก๋อดาจินอ เป็นศูนย์กลางการค้าและย่านของคนจีน บริเวณทั้งสองมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการของเมืองปัตตานีนับตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์สืบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มีศาสนสถานที่มีประวัติความเป็นมาผูกพันกับพัฒนาการตั้งเมืองปัตตานีที่ยังคงปรากฏอยู่ได้แก่ มัสยิดรายอ และศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว บริเวณย่านหัวตลาดมีอาคารที่ทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในรูปแบบที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมในอดีตที่เรียกว่า ตึกแถวสไตน์ชิโนโปตุกีส คงเหลือให้เห็นอยู่บนถนนอานาเนาะรุถนนฤดี ที่เป็นถนนสายสำคัญ นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมสำคัญที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันในบริเวณชุมชนจะบังติกอ คือ การทำเครื่องทองเหลือง

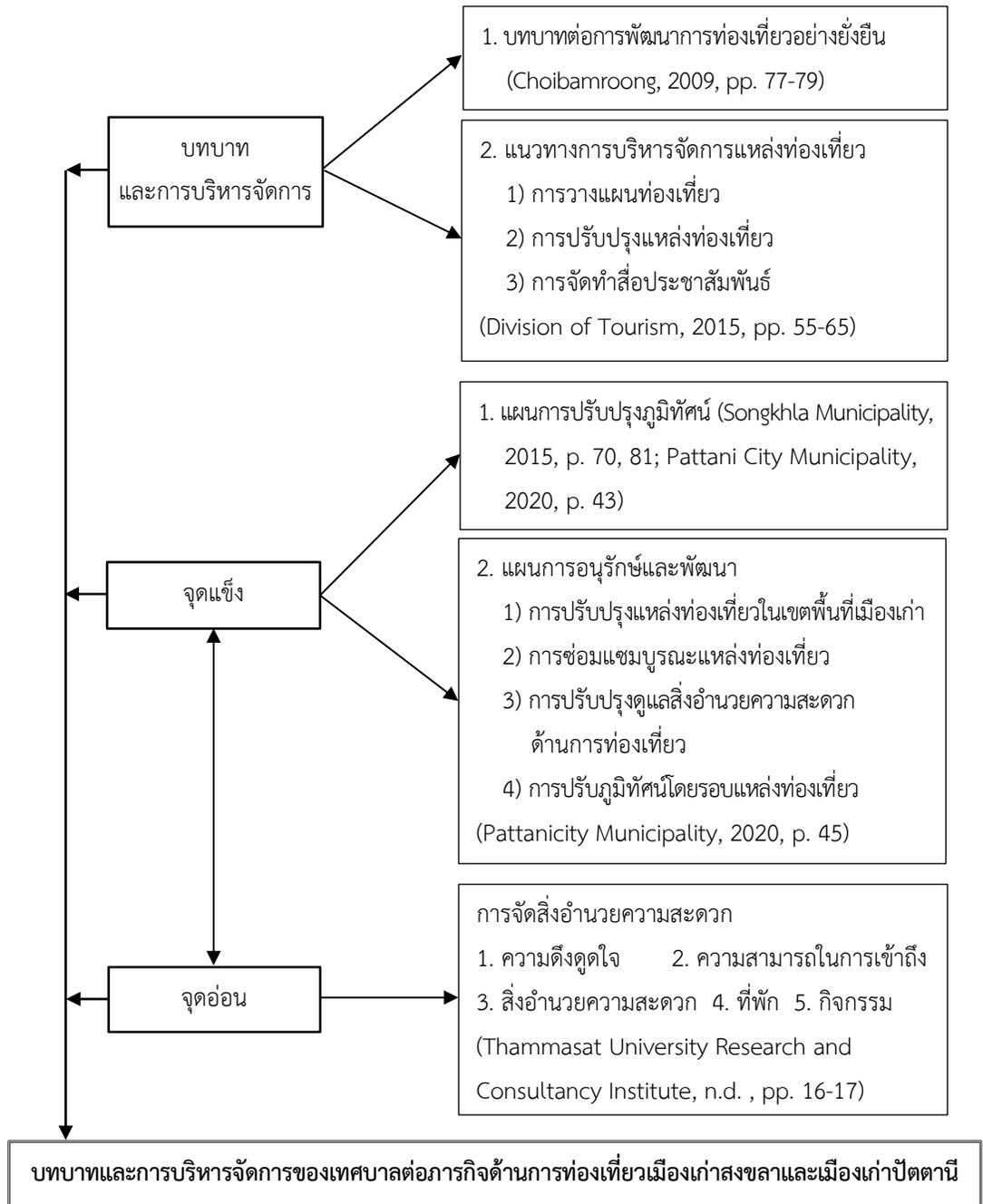
จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าพื้นที่เมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานีมีพัฒนาการตั้งเมืองอยู่ในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน มีทุนทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในลักษณะที่แสดงถึงการรวมอยู่ทางศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย และสามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดมูลค่าด้านการท่องเที่ยวได้ ในขณะเดียวกันขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าของทั้งสองอยู่ในการกำกับดูแลของเทศบาลเหมือนกันได้แก่ เทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานี และด้วยภารกิจด้านการท่องเที่ยวที่เทศบาลทั้งสองได้รับการถ่ายโอนมาทั้งสามด้าน งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าตามภารกิจด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานีว่ามีความเหมือนและความแตกต่างอย่างไรบ้าง และมุ่งวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารจัดการของเทศบาลทั้งสองเพื่อนำมาสู่การเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยนำเอาจุดแข็งจุดอ่อนของการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่มาปรับใช้เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่าในบริบทของแต่ละเทศบาลต่อไปในอนาคต

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานีต่อการบริหารจัดการเมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานีตามภารกิจด้านการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารจัดการเมืองเก่าตามภารกิจด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานี

### การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครสงขลา พ.ศ. 2557-2562 (ทบทวน พ.ศ. 2559-2562) และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองปัตตานี (พ.ศ. 2558-2564) เน้นการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมและได้มาตรฐาน และนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น นำมาสังเคราะห์สรุปเป็นบทบาทการบริหารจัดการและจุดแข็งด้านการท่องเที่ยวเมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานี ร่วมกับการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว และศึกษาการจัดตั้งอำนวยความสะดวกของสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สามารถนำ ประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

### ประโยชน์การวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ย่านเมืองเก่าเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เมืองเก่าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดและพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญระดับประเทศต่อไปในอนาคต
2. ทำให้ทราบจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารจัดการเมืองเก่าตามภารกิจด้านการท่องเที่ยว และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่าระหว่างกัน และสามารถนำมาปรับใช้กับพื้นที่ในความรับผิดชอบและต่อยอดไปสู่การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเมืองเก่าระหว่างกันในอนาคต

3. ข้อมูลสารสนเทศจากงานวิจัยอาจนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาศักยภาพของพื้นที่เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนมา

## วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) กำหนดขอบเขตพื้นที่การวิจัยคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 องค์กรหลัก ประกอบด้วย เทศบาลนครสงขลา และเทศบาลเมืองปัตตานี โดยวิธีการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำแนกเป็น 1) ผู้บริหารสูงสุดของเทศบาลที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ ทิศทางการพัฒนา การดำเนินนโยบายในภารกิจทุก ๆ ด้านที่ได้รับการถ่ายโอนมา และดำรงตำแหน่งในวาระที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 คน คือ นายกเทศมนตรีนครสงขลา และเมืองปัตตานี และ 2) ผู้มีส่วนได้เสียในทุกภาคส่วนเพื่อร่วมวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าตามภารกิจด้านการท่องเที่ยวที่เทศบาลรับการถ่ายโอนมา ประกอบด้วย หน่วยงาน องค์กร หรือชุมชน ที่มีส่วนได้เสียและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เมืองเก่า จำนวน 16 คน ในแต่ละพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าและการอนุรักษ์พัฒนา และฟื้นฟูเมืองเก่า ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานท้องถิ่นจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด 1 คน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด 1 คน สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด 1 คน

1.2 ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องของด้านการท่องเที่ยวเมืองเก่า ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัด 1 คน สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด (เฉพาะที่สงขลา) 1 คน สมาคมธุรกิจอาหาร 1 คน

1.3 ภาคประชาชน ประกอบด้วย องค์กรอิสระและตัวแทนชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองเก่า ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงประกอบด้วย กลุ่มองค์กรอิสระของจังหวัดสงขลา ได้แก่ ภาคีคนรักเมืองสงขลาสมาคม ชมรมเมืองเก่าสงขลา 1 คน สมาคมฮกเกี้ยนจังหวัดสงขลา 1 คน สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (สถาปนิกทักซิณ) 1 คน กลุ่มองค์กรอิสระในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ มูลนิธิเทพบุชนียสถาน 1 คน ตัวแทนชุมชนในย่านเมืองเก่าสงขลา ได้แก่ ชุมชนย่านเมืองเก่าสงขลา 1 คน ชุมชนมัสยิดบ้านบน 1 คน ชุมชนดอนรัก 1 คน และชุมชนโรงพยาบาลเก่าสงขลา 1 คน ตัวแทนชุมชนย่านเมืองเก่าปัตตานีได้แก่ ชุมชนอาเนาะซุงา 2 คน ชุมชนคลองช้าง 2 คน ชุมชนจะบังติกอ 2 คน และชุมชนหัวตลาด 2 คน

1.4 สถาบันการศึกษาที่อยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ย่านเมืองเก่า ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยพิจารณาจากการเข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่ย่านเมืองเก่า ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี 1 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยสงขลา 1 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา 1 คน และมหาวิทยาลัยทักษิณ (สงขลา) 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์โดยมีข้อคำถามที่ได้ประยุกต์กรอบแนวคิดที่ว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Choibamroong, 2009, pp. 77-79) แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Division of

Tourism, 2015, pp. 55-65) จุดแข็งของแผนการปรับปรุงภูมิทัศน์และแผนการอนุรักษ์และพัฒนา ตามแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเทศบาลนครสงขลา พ.ศ. 2557-2562 (ทบทวน พ.ศ. 2559-2562) (Songkhla Municipality, 2015, pp. 70, 80) และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองปัตตานี (พ.ศ. 2558-2564) (Pattanicity Municipality, 2020, pp. 43, 45) และจุดอ่อนด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Thammasat University Research and Consultancy Institute, n.d. , pp. 16-17) ทำการตรวจคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ ความตรงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำผลการพิจารณามาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruency) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกข้อคำถามที่มีมากกว่า 0.50 มาใช้เป็นข้อคำถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล รวม 3 วัน ดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างทำการสัมภาษณ์ ผู้บริหารเป็นรายบุคคล ๆ ละ 60-120 นาที จำนวน 1 วัน และจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในแต่ละพื้นที่โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 60-150 นาที จำนวน 2 วัน ๆ ละ 2 กลุ่ม

5. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แม่นยำและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulate) ที่หลากหลายที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหาการจัดกลุ่มข้อมูลและการตีความ จากนั้นนำมาเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

## ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบทบาทของเทศบาลต่อการบริหารจัดการเมืองเก่าตามภารกิจด้านการท่องเที่ยว พบว่า นายกเทศมนตรีเมืองสงขลา เล็งเห็นถึงศักยภาพของทุนทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองเก่า ที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดมูลค่าด้านการท่องเที่ยว โดยได้กล่าวว่า

“เมืองเก่าสงขลาถือเป็นเมืองสำคัญของไทยมาตั้งแต่อดีต มีทุนทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจพร้อม ๆ กับการรักษา คุณค่าทางประวัติศาสตร์ของเมืองให้คงอยู่สืบไป กล่าวได้ว่าเมืองเก่าสงขลาที่มีศักยภาพ ที่จะยกระดับขึ้นเป็นเมืองมรดกโลกได้เช่นเดียวกับเมืองมรดกโลกที่ป็นังและมะละกา ในประเทศมาเลเซีย” (Mayor of Songkhla Municipality, Interview, August 21, 2019)

สำหรับนายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี ให้ความสำคัญกับความเป็นเมืองแห่งพุทธวัฒนธรรม (มุสลิม-ไทย-จีน) ที่สืบเนื่องมาจากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการก่อสร้างเมืองปัตตานี ความเป็นพุทธวัฒนธรรม ในพื้นที่เมืองเก่าปัตตานีปรากฏออกมาให้เห็นในรูปแบบของวิถีชีวิต ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และอาหาร เป็นต้น โดยได้กล่าวว่า

“ปัตตานีในอดีตเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าที่สำคัญของภูมิภาค ร่องรอย ของความเป็นเมืองแห่งพุทธวัฒนธรรม พุทธ-มุสลิม-จีน ยังปรากฏให้เห็นอยู่ในพื้นที่ เมืองเก่าปัตตานีจวบจนทุกวันนี้ ดังนั้นการนำเอาวัฒนธรรมประเพณีและรูปแบบ การดำรงชีวิตตามความเชื่อและศรัทธาของแต่ละศาสนามาเป็นกิจกรรมที่ขับเคลื่อน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของเมืองปัตตานีจึงเป็นแนวทางที่เทศบาลมุ่งเน้น” (Mayor of Pattanicity Municipality, Interview, August 21, 2019)

ในส่วนของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาล แสดงดังตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานี

องค์กร	แนวทางการบริหารจัดการ		
	การวางแผนท่องเที่ยว	การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว	การประชาสัมพันธ์
เทศบาลนครสงขลา	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. วิสัยทัศน์ “พัฒนาเมืองเก่า”</li> <li>2. ทิศทางการพัฒนาพื้นที่ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเทศบาล</li> <li>3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝาก</li> <li>4. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเมืองเก่า เช่น “สงขลาแต่แรก ถนนคนเดิน เพลินของกินอร่อย ย้อนรอยบ่อয়ง” “เที่ยวทั่วเมือง นั่งรถชมเมือง เล่าเรื่องสงขลา” เป็นต้น</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. การบูรณะซ่อมแซมสถาปัตยกรรมแหล่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์เมืองเก่า</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. เอกลักษณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรม “ตึกแถวสไตล์ชิโนโปตุเกส”</li> <li>2. หนังสือ “สงขลาเมืองสองเลเสน่ห์เหนือกาลเวลา”</li> <li>3. โฟล์คและแผ่นพับแผนที่ 2 ภาษา (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) ได้แก่ “แหล่งท่องเที่ยวสำคัญเมืองเก่าสงขลา” “แผนที่เดินรถรางเมืองเก่าสงขลา” “แผนที่เส้นทางอาหารเมืองเก่าสงขลา” เป็นต้น</li> </ol>
เทศบาลเมืองปัตตานี	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. เน้นการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมบนถนน 3 สายหลัก “หนองจิก-พิพิธ-เดชา”</li> <li>2. แผนงานส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา เช่น โครงการวันชาติจีน โครงการจิบน้ำชาสามวัฒนธรรม โครงการจัดงานฮารีรายอ เป็นต้น</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว (ยังไม่ได้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าโดยตรง)</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. เน้นการประชาสัมพันธ์ศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์ 2 แห่ง คือ มัสยิดกลางปัตตานี และศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว</li> <li>2. เน้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ Sky Walk และสวนสมเด็จพระเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา</li> </ol>

2. ผลการเปรียบเทียบจุดแข็งจุดอ่อนของการดำเนินงานของเทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานีตามภารกิจด้านการท่องเที่ยว ที่ได้จากการจัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในพื้นที่ แสดงดังตารางที่ 2

**ตารางที่ 2** การเปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานตามภารกิจด้านการท่องเที่ยว

องค์กร	การเปรียบเทียบ	
	จุดแข็ง : วิสัยทัศน์และภารกิจ	จุดอ่อน : การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
เทศบาลนครสงขลา	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. บังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย เทศบัญญัติท้องถิ่นเรื่องการกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงหรือเปลี่ยนการใช้ประโยชน์อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในเขตเทศบาล</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. การจราจรที่คับคั่งและสถานที่จอดรถไม่เพียงพอ</li> <li>2. ประชาชนยังขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าทางประวัติศาสตร์</li> </ol>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์กร	การเปรียบเทียบ	
	จุดแข็ง : วิสัยทัศน์และภารกิจ	จุดอ่อน : การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
	<p>2. รักษาภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์และบรรยากาศเมืองเก่าที่ดึงดูดใจสำคัญของการท่องเที่ยวเมืองเก่า</p> <p>3. เครือข่ายภาคีคนรักเมืองสงขลากับเทศบาลร่วมกันขับเคลื่อนเมืองเก่าสงขลาสู่เมืองมรดกโลก</p>	<p>3. ประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นเจ้าบ้านที่ดี</p>
เทศบาลเมืองปัตตานี	<p>1. ทุกภาคส่วนมุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศาสนาและประเพณี</p> <p>2. การนำเสนอความเป็นเมืองแห่งพหุวัฒนธรรมที่เป็นจุดดึงดูดใจการท่องเที่ยวเมืองเก่าปัตตานี</p>	<p>1. ขาดมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยในการอนุรักษ์และบูรณะแหล่งประวัติศาสตร์ในพื้นที่</p> <p>2. ประชาชนบางส่วนถือโอกาสดัดแปลงหรือซ่อมแซมอาคารทางประวัติศาสตร์บริเวณเมืองเก่าโดยไม่คำนึงถึงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์</p> <p>3. ขาดกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่เมืองเก่า</p> <p>4. ประชาชนในพื้นที่ยังขาดความเข้าใจและความตระหนักรู้ในคุณค่าทางประวัติศาสตร์</p>

ที่มา : Songkhla Province, Focus group, August 22, 2019; Pattani Province, Focus group, September 9, 2019.

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า วิสัยทัศน์ของนายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้นำสูงสุดในการบริหารงานของเทศบาลมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายทิศทางการพัฒนาและการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่า สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งให้ท้องถิ่นตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 หมวด 5 มาตรา 78 และในหมวด 9 มาตรา 282-290 ที่ระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง การกระจายอำนาจดังกล่าวได้ ทำให้นายกเทศมนตรีมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่นได้ตามความเหมาะสมแก่บริบทของท้องถิ่นและตามวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องของตนเอง งานศึกษาเรื่องบทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา (Wangchookaow & Samathi, n.d., p. 8) ได้ระบุว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการบริหารองค์กร เพราะผู้นำเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผน และกำหนดเป้าหมายตลอดจนวิธีการดำเนินงาน ในขณะที่งานงานศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรีในการบริหารเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน (Thammasorn & Dockthaisong, 2015, p. 178) กล่าวว่า นโยบายท้องถิ่นของรัฐบาลมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นได้ค้นหาลักษณะของท้องถิ่นเอง เช่น อัตลักษณ์ด้านประเพณี วัฒนธรรม ศาสนาโบราณ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ การนำ

นโยบายท้องถิ่นของรัฐบาลไปแปลงเป็นนโยบายท้องถิ่นของแต่ละแห่งก็ขึ้นอยู่กับความเล็งเห็นความสำคัญ  
ของสาระสำคัญในนโยบายของผู้ว่าท้องถิ่นแต่ละแห่งและการตัดสินใจที่เด็ดขาดของผู้ว่าว่าจะทำดำเนินการ  
หรือไม่อย่างไร การกระจายอำนาจเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกผู้นำในการบริหารเทศบาลได้โดยตรง  
ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้นำที่เสนอตัวเข้ามาบริหารท้องถิ่นมักเป็นคนที่มีความรู้และมีความเข้าใจ  
ในศักยภาพและความต้องการของท้องถิ่นตลอดจนกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในพื้นที่เป็นอย่างดี จึงทำให้การกำหนด  
นโยบายและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นมีแนวโน้มที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มากกว่าการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น  
มาจากส่วนกลาง

วิสัยทัศน์ของนายกเทศมนตรีนครสงขลาที่ตั้งเป้าหมายให้เมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยว  
ระดับประเทศและเป็นเมืองมรดกโลกส่งผลให้เทศบาลนครสงขลามุ่งเน้นการดำเนินงานด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว  
โดยเฉพาะการบูรณะรักษาแหล่งประวัติศาสตร์ที่อยู่ในรูปแบบของสถาปัตยกรรมเพื่อคงบรรยากาศและภูมิทัศน์  
ของเมืองเก่าเอาไว้ ด้วยเหตุนี้เทศบาลนครสงขลาจึงใช้เครื่องมือด้านกฎหมายมาช่วยในการบริหารจัดการเมืองเก่า  
โดยการบังคับใช้เทศบัญญัติกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างดัดแปลงหรือเปลี่ยนการใช้ประโยชน์อาคารบางชนิด  
หรือบางประเภทในเขตเทศบาลนครสงขลาซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดในชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนา  
และบริหารจัดการเมืองเก่า ภายใต้โครงการพัฒนาขีดความสามารถในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าของสำนักงาน  
นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้ระบุไว้ใน  
เล่มที่ 3 ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย (Office of  
Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2011, pp. 24-42) นำเสนอกฎบัตรระหว่างประเทศ  
และพระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งผู้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเมืองเก่าได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานจังหวัด  
คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหาร  
ส่วนตำบล สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเมืองเก่าได้ ในขณะที่โครงการนำมาตรฐานคุณภาพ  
สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทย่านชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติแผนการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนเก่า  
ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2015,  
pp. 2-58--2-61) ได้ใช้มาตรการทางกฎหมายมาช่วยบริหารจัดการการอนุรักษ์และการปรับปรุงสภาพแวดล้อม  
ของย่านชุมชนเก่าให้รักษามิติทัศน์แบบดั้งเดิมเอาไว้ได้ เหมือนดังเช่นที่เทศบาลนครสงขลาดำเนินการอยู่

ความตระหนักรู้ในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของเมืองเก่าของประชาชนในพื้นที่เป็นจุดอ่อนสำคัญ  
ที่เทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานีต้องเร่งดำเนินการเพราะการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ พัฒนา  
และฟื้นฟูเมืองเก่า รวมถึงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวล้วนแต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่  
เทศบาลหรือหน่วยราชการอื่น ๆ ไม่สามารถดำเนินงานได้โดยลำพัง งานศึกษาเมืองมรดกจอร์จทาวน์ เรื่องของชุมชน  
และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่แหล่งมรดกที่มีผลต่อการอนุรักษ์ พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งมรดกในป็นัง  
ประเทศมาเลเซีย (Mui, Meng, & Nor'Aini Yusof, 2008, p. 1) ชี้ให้เห็นว่า ความพยายามของภาครัฐในการอนุรักษ์  
คุณค่าเมืองมรดกแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ช่วยประกันความสำเร็จในการอนุรักษ์คุณค่าเมืองมรดกได้ การมีส่วนร่วมของชุมชน  
ถือเป็นกลไกสำคัญ ในขณะที่งานศึกษาเมืองมรดกทางตอนใต้ของอินเดียที่ชื่อว่า เมืองไมซอร์ ได้แสดงให้เห็นว่า  
การสร้างความรู้ป็นองค์ประกอบสำคัญแต่เป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาและความสนับสนุนพร้อมความมุ่งมั่น  
จากชุมชน และวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการสร้างและรักษาความเคารพต่อมรดกของชุมชนคือ การสร้างสรรค์  
กิจกรรมที่ช่วยให้เกิดการตระหนักรู้ต่อสาธารณะและการเพิ่มความซาบซึ้งใจที่มีต่อแหล่งมรดก (Shankar &

Chidambara, 2013, p. 698) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานศึกษาการท่องเที่ยวเมืองเก่าลพบุรี (Chainarong & Thadaniti, 2011, p. 7) ซึ่งนำเสนอว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมนั้นต้องสร้างจิตสำนึกของผู้คนในพื้นที่ด้วย โดยต้องสร้างจิตสำนึกให้กับคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวให้รู้สึกหวงแหนและเห็นคุณค่าของโบราณสถานที่มีอยู่ คนในท้องถิ่นไม่บุกรุกทำลายโบราณสถานในท้องถิ่นเพื่อการอยู่อาศัยหรือค้าขาย เป็นต้น

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองปัตตานีควรเร่งสร้างความตระหนักในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่เมืองเก่าเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของมรดกทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่และเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่าร่วมกับเทศบาล
2. เทศบาลนครสงขลาควรเร่งหามาตรการในการแก้ไขปัญหาเรื่องการจราจรและที่จอดรถซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว
3. เทศบาลเมืองปัตตานีควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับมาช่วยในการอนุรักษ์ พัฒนา และฟื้นฟูแหล่งประวัติศาสตร์ภายในพื้นที่เมืองเก่าไม่ให้ถูกทำลายหรือเสื่อมลงไป ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของประชาชนในพื้นที่เมืองเก่า
4. เทศบาลเมืองปัตตานีควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มาช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองเก่าปัตตานี โดยอาจจะเป็นการจัดตั้งเป็นกลุ่มองค์กรโดยเฉพาะที่มุ่งเน้นการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่าเหมือนดังเช่นภาคีคนรักเมืองสงขลาสมาคมซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าสงขลา ร่วมกับเทศบาลนครสงขลา

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การประเมินความสำเร็จของเทศบาลในการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าตามภารกิจด้านการท่องเที่ยว รวมถึงความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของเทศบาลตามภารกิจดังกล่าว
2. การสำรวจความตระหนักและความซาบซึ้งใจของประชาชนในเขตเทศบาลต่อมรดกทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่เมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานีเพื่อหาแนวทางในการเพิ่มความตระหนักและความซาบซึ้งใจของประชาชนในพื้นที่เมืองเก่าต่อไปในอนาคต

## กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองเก่าของจังหวัดสงขลาและจังหวัดปัตตานี ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณประจำปี 2561 จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

## เอกสารอ้างอิง

Chainarong, S., & Thadaniti, S. (2011). Development of Tourism in Lopburi Ancient City, Lopburi Municipality, Lopburi Province. *The 49th Kasetsart University Annual Conference, Architecture and Engineer Program* (pp. 1-7). Bangkok : Kasetsart University. (In Thai)

- Choibamroong, T. (2009). *The Role of Local Government towards Sustainable Tourism Development Based on Economic Sufficiency Theory*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. (In Thai)
- Division of Tourism. (2015). *Approach on Management of Ecological, Historical and Cultural Tourism Sites*. Bangkok: Office of Tourism Site Development. (In Thai)
- Local Government Promotion Foundation. (1999). *Ac establishing plans and procedures for decentralization to local government organizations B.E. 2542*. Bangkok : Foundation, 2000. (In Thai)
- Mayor of Pattanicity Municipality. (2018, 28 November). *Interview*.
- Mayor of Songkhla Municipality. (2018, 20 December). *Interview*.
- Mui, L. Y., Meng, L. L., & Nor'Aini Yusof, T. S. F. (2008). Georgetown as a heritage city: the voices of the residents. In *Paper presented at 14th Pacific Rim Real Estate Society Conference, 20-23 January 2008* (pp. 1-9). Kuala Lumpur.
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2016). *Announcement of Specification Feature of 31 Ancient City Boundary*. Retrieved March 16, 2019, from <http://www.onep.go.th/nced/?p=1194> (In Thai)
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2015). *Project on Adopting Environmental Quality Standard Fine Art Old Community into Action: Management Plan for Preservation and Environmental Improvement of Ta U-tain Old Community, Nakorn Phranom Province*. Bangkok : Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (In Thai)
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2011). *Knowledge Set for Old Town Preservation and Management Volume 3 Order Law and Regulations about Conservation and Old Town Development in Thailand*. Bangkok : Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (In Thai)
- Pattanicity Municipality. (2019, 9 September). *Focus Group Discussion*.
- Pattanicity Municipality. (2019). *Local Development Plan of Pattani Municipality*. Retrieved March 16, 2019 from <http://www.pattanicity.go.th/strategy/?cid=3> (In Thai)
- Pattanicity Municipality. (2019). *Strategic Development Plan of Pattani Municipality*. Retrieved March 16, 2019, from <http://www.pattanicity.go.th/strategy/?cid=2> (In Thai)
- Pattanicity Municipality. (2020). *Pattani Municipality Development Strategic Plan 2017-2020*. Pattani : Pattanicity Municipality. (In Thai)
- Shankar., B., & Chidambara, S. (2013). *Creating Awareness for Heritage Conservation in the City of Mysore: Issue and Politics*. *International Journal of Modern Engineering Research*, 2(3), 698-703.
- Songkhla Municipality. (2015). *Songkhla Minicipality Development Strategic Plan 2014-2019 (Review 2016-2019)*. Songkhla : Songkhla City Municipality. (In Thai)
- Songkhla Municipality. (2018). *Songkhla Song Lay City Timeless Charm*. Songkhla : Songkhla Municipality Office. (In Thai)

- Songkhla, Province. (2019, 22 August). *Focus Group Discussion*.
- Thammasat University Research and Consultancy Institute. (n.d.). *Project Study, Analysis and Appropriateness Evaluation Nationwide Area to Designate as an Additional Tourism Development Zone*. n.d. Research report presented to Ministry of Tourism and Sports. Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Thammasorn, T., & Dockthaisong, B. (2015). *The Political leadership of mayors in Subdistrict municipality Administration in the Area of Upper Northern Region*. *Academic Journal of RMUTT Global Business and Economics*, 1(1),172-190. Retrieved October 30, 2020 from file:///C:/Users/User/Downloads/242040-Article%20Text-833152-1-10-20200420%20(1).pdf (In Thai)
- Wangchookaow, T., & Samathi, A. (n.d.). *The Role of Chief Executive of Tombon Administrative Organization in Term of Local Development: A Case Study of Namom District TAOs, Songkhla Province*. Retrieved October 30, 2020, from <http://www.umdc.tsu.ac.th/UserFiles/file> (In Thai)

## ผู้เขียนบทความ

นางพาฝัน นิลสวัสดิ์ ดุฮาเมลน์

อาจารย์ประจำสาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์  
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เลขที่ 125/502 ถนนพลพิชัย  
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110  
E-mail: pafunn@yahoo.com